

Türk Milli E?itim Sisteminde Hesap Verebilirlik Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Türk Milli E?itim Sisteminde Hesap Verebilirlik Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31847>

Özet

Türk Milli Eğitim Sisteminde Hesap Verebilirlik Ölçeği (TMESHVÖ), Murat Bülbül tarafından 2011 yılında doktora tezi kapsamında geliştirilmiş özgün bir ölçektir. Bu ölçek, Türk Milli Eğitim Sistemi (MEB) içerisindeki hesap verebilirlik uygulamaları ve algıları sistematik olarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, eğitim yönetimi, şeffaflık, standartlara uygunluk ve sorumluluk gibi temel hesap verebilirlik bileşenlerini ölçmek üzere tasarlanmıştır.

TMESHVÖ, her biri 8 maddeden oluşan ve toplamda 40 madde içeren beş farklı alt boyuttan meydana gelmektedir: Sorumluluk, Saydamlık, Standartlar, Şeffaflık ve Sorgulayıcılık. Ölçeğin geliştirilmesi amacıyla geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, farklı illerde görev yapan 110 kişilik bir denetçi grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Hesap Verebilirlik, Eğitim Sistemi, Ölçek Geliştirme, Sorumluluk, Saydamlık, Türkiye, Eğitim Yönetimi.

Yazarlar

Murat Bülbül

Amaç

Ölçeğin temel amacı, **Türk Milli Eğitim Sistemi**'nde var olan veya uygulanması gereken **hesap verebilirlik** pratiklerinin mevcut düzeyini ve algılanan önemini belirlemektir. Bu çalışma, özellikle eğitim yöneticileri ve denetçiler gibi kilit paydaşların hesap verebilirlik kavramına ilişkin tutumları ve uygulamaları nicel verilerle ölçmek üzere tasarlanmıştır.

TMESHVÖ, hesap verebilirliğin tek boyutlu bir kavramdan ziyade, Sorumluluk, Saydamlık, Standartlar, Şeffaflık ve Sorgulayıcılık gibi beş temel bileşen üzerinden incelenen çok boyutlu yapıyı ortaya koymayı hedefler. Bu kapsamlı yapı, sistemdeki güçlü ve zayıf yönlerin detaylı bir şekilde teşhis edilmesine olanak tanır.

Yapı

Ölçek, eğitim yönetimi ve psikolojisi alanında merkezi bir kavram olan **hesap verebilirlik** (Accountability) yapıyı ölçmektedir. Hesap verebilirlik, eğitim bağlamında, belirlenen hedeflere ulaşmada şeffaflık, kaynakların etkin kullanımı, sorumluluk üstlenme ve sonuçlar hakkında düzenli bilgi verme yükümlülüğü olarak tanımlanmaktadır.

TMESHVÖ, bu karmaşık yapıyı oluşturan beş temel alt boyutu değerlendirir:

Sorumluluk (Responsibility): Görevleri yerine getirme ve sonuçları kabul etme yükümlülüğü.

Saydamlık (Transparency): Süreçlerin ve kararların açık ve anlaşılır olması.

Standartlar (Standards): Belirlenen kalite ve performans kriterlerine uygunluk.

Sağlama (Provision): Gerekli kaynakların ve desteğin sağlanması.

Sorgulayıcılık (Inquisitiveness/Scrutiny): Denetim ve değerlendirme mekanizmalarının varlığı ve etkinliği.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek amacıyla, 15.08.2010 - 15.10.2010 tarihleri arasında, araştırma kapsamındaki 110 kişilik bir denetçi grubuna taslak ölçek formu uygulanmıştır. Elde edilen veriler, beş alt ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek üzere analiz edilmiştir.

Uygulanan **faktör analizi** sonuçları, her bir alt ölçeğin (Sorumluluk, Saydamlık, Standartlar, Sağlama ve Sorgulayıcılık) tek faktörlü bir yapı gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu tek faktörün ilgili alt ölçeğe ilişkin açıkladığı toplam varyans oranları, ölçeğin yapısal yeterliliğini desteklemektedir:

Saydamlık bölümünde: %49,97

Standartlar bölümünde: %45,50

Sağlama bölümünde: %40,70

Sorgulayıcılık bölümünde: %39,454

Sorumluluk bölümünde: %38,68

Akademik standartlara göre (Büyüköztürk, 2007), tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyansın %30,00 ve üzerinde olması yeterli kabul edildiğinden, TMESHVÖ'nün yapı geçerliliği kriterleri fazlasıyla karşıladığı belirlenmiştir.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirlik analizlerinde, katılımcıların görüşleri arasındaki farklılıkların incelemek üzere çeşitli ileri istatistiksel teknikler kullanılmıştır. Cinsiyet ve eğitim düzeyi gibi iki kategorili değişkenler arasındaki farkların test edilmesinde **bağımsız gruplar için t-testi** uygulanmıştır.

Görev, yaş ve kıdem gibi üç ya da daha fazla kategorili değişkenlere ilişkin karşılaştırmalarda ise **tek yönlü varyans analizi (ANOVA)** kullanılmıştır. ANOVA sonucunda anlamlı farklılıkların çıkması durumunda, farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla **Scheffe çoklu karşılaştırmalı testi** gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, alt ölçeklerin birbirleriyle olan ilişkisinin

düzenini ve anlamlılığını saptamak için basit korelasyon tekniği kullanılarak Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyleri olarak * $p < .05$, ** $p < .01$ ve *** $p < .001$ dikkate alınmıştır.

Faktör Analizi

Ölçek, yapısal olarak hesap verebilirlik kavramını beş temel alt boyutta incelemektedir. Bu alt bölümlerin her birinin ayrı bir ölçek gibi işlev görmesi hedeflenmiştir. Yapılan faktör analizi (Açıklayıcı Faktör Analizi), her bir alt bölümün tutarlı bir şekilde tek bir ana faktörü yüklediğini göstermiştir.

Özellikle Saydamlık alt boyutunun varyans açıklama oranı (%49,97) en yüksek olup, bu boyutun kendi içinde yüksek bir iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir. Tüm alt boyutların varyans açıklama oranlarının %38'in üzerinde olması, ölçeğin yapısal bütünlüğünün ve faktör yüklerinin güçlü olduğunu kanıtıdır.

Araç

Test Type: Geliştirme (Developmental Scale)

Format: Çok Boyutlu Öz Değerlendirme Ölçeği (Multidimensional Self-Assessment Scale)

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Türk Milli Eğitim Sistemi Denetçileri ve Yöneticileri

Age Group: Yetkinler (Eğitim Alanında Çalışan Profesyoneller)

Population Details: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 110 kişilik, farklı illerde görev yapan denetçi grubu üzerinde yapılmıştır.

Test Methodology: 5'li Likert Ölçeği kullanılmıştır. Derecelendirme formatı şöyledir: (1= hiç katılmıyorum - 5= tamamen katılıyorum). Ölçek, 5 alt boyutta, toplam 40 maddeden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Eğitim Yönetimi, Hesap Verebilirlik, Faktör Analizi, Güvenirlik, Likert Ölçeği, Sorumluluk, Saydamlık.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor (Veri Kaynağında Belirtilmemiştir)

Affiliation Email addresses: murat.bulbul@medeniyet.edu.tr

Correspondence Address: Bilinmiyor (Tez, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara'da savunulmuştur.)

Ölçümler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, Murat Bülbül tarafından 2011 yılında tamamlanan doktora tezi kapsamında geliştirilmiştir. Ölçek, yükseköğretim tezi kapsamında kamuya açık hale getirilmiştir olup, akademik ve eğitim araştırmalarında kullanılabilmektedir. Ticari kullanım veya geniş ölçekli uygulamalar için yazarla iletişime geçilmesi önerilir.

Ölçeğin orijinal PDF belgesine buradan ulaşılabilir: turk-milli-egitim-sisteminde-hesap-verebilirlik-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Bülbül, M. (2011). *Türk milli eğitim sisteminde hesap verebilirlik* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tezin YÖK Ulusal Tez Merkezi bağlantısı: tez.yok.gov.tr

Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Türk Milli Eğitim Sisteminde Hesap Verebilirlik Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Sorumluluk (8 m)

Standartlar (8 m)

Saydamlık (8 m)

Sayıllık (8 m)

Sorgulayıcılık (8 m)